

El tsunami del totxo que va viure el País Valencià durant la dècada anterior va provocar que bona cosa d'agricultors abandonaren la terra i la fiaren a l'especulació urbanística. EL TEMPS viatja fins al Camp de Túria, una de les comarques que amb més intensitat està patint la ressaca d'una borratxera de ciment que havia de multiplicar per quatre la seua població. D'aquelles al·lucinacions només en queden avui una economia en l'estacada i centenars d'ermots.

Que el sector agrari ja no és el que era és una afirmació que qualsevol mortal subscriuria. La modernització de l'economia ha drenat activitat i ocupació des del sector primari cap als sectors industrial i, sobretot, de serveis, com ha passat a la resta de països desenvolupats. Les xifres ajuden a capir el canvi en tota la seua magnitud. Segons dades de la Unió de L'auradors i Ramaders, entre 1983 i 2009, l'agricultura va passar de representar el 6% del PIB valencià a sols el 2,1%. En aquest mateix període, la població ocupada en el sector va disminuir en 86.000 persones, cosa que significa un 57% menys. El gruix de l'agricultura valenciana va entrar al nou mil·lenni en un ambient de

Una tanca publicitària a la Pobla de Vallbona enmig de dos camps, l'un conreat, l'altre abandonat.

Del ciment a l'ermot

desànim al qual contribuïen la disminució de les rendes, l'envelliment dels titulars i la devaluació social de l'ofici. Fou en aquest caldo de cultiu que el País Valencià s'embarcà en un procés gegantí d'especulació del sòl, allò que passà a conèixer-se com a *boom* urbanístic. I molts dels qui havien vist les seues rendes agrícoles depauperades ("és més barat mantindre una amant que un camp", en deien als bars) van optar per fer caixa a costa d'uns camps que havien de ser la base sobre la qual alçar rengles interminables de xalets. Avui una part important dels camps sobre els quals havia de fonamentar-se la prosperitat dels valencians són ermots i matollars.

Una de les comarques que millor exemplifica aquest procés és el Camp de Túria. La seua situació, a només 10 quilòmetres de València, unida a la saturació dels municipis contigus a València, va provocar l'expansió de la corona metropolitana cap a aquesta comarca. El desdoblament de l'autovia CV-35, que facilitava la connexió amb l'urbs, va contribuir poderosament a convertir l'àrea en una extensa "ciutat dormitori". Allò que fins aleshores havien estat segones residències esdevingueren primeres residències i, a poc a poc, se'ls uniren més i més urbanitzacions. I camps de golf. I polígons industrials. "Vam entrar en una etapa d'embogiment urbanístic on s'hi valia a tot", re-

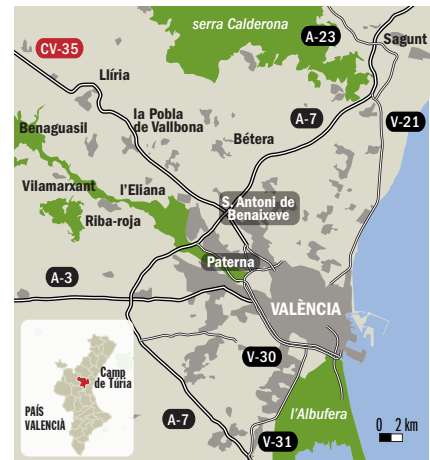

memora Lluís Beltran, natural de Lliria i membre de la coordinadora Camp de Túria Habitable, un col·lectiu que aixoplugà els pocs detractors que s'atreviren a alçar la veu en plena marea requalificadora. Els vehicles de gamma alta, les sucursals bancàries i les immobiliàries es multiplicaren al mateix ritme en què s'abandonaven els camps de cultiu que encara hi romanien actius.

I és que, si bé el tsunami del ciment va arrasar arreu del país, segurament en pocs llocs ho féu amb la intensitat del Camp de Túria. Lubasa, Edival, Onofre Miguel o Bancaixa Habitat, foren només algunes de les promotores que hi ficaren el nas. Fou Sedesa (una mercantil vinculada al polític del PP Juan Cotino) la que primer es fixà en el potencial d'aquesta zona. L'any 2002 va presentar el seu projecte estrella, que consistia en la construcció de 2.006 habitatges, un hotel, un centre comercial i un camp de golf sobre 2,2 milions de

metres quadrats a Lliria. Benissanó, Riba-roja, Vilamarxant, Bétera, Serra, Nàquera i Sant Antoni de Benaixeve, s'hi sumarien en els anys successius. Segons les dades que l'any 2007 havia recopilat Camp de Túria Habitable, si s'hagueren consumat els projectes que aleshores hi havia sobre la taula dels ajuntaments, la suma de l'àrea urbana i urbanitzable produiria un conglomerat continu que abastaria més de 100 quilòmetres quadrats, és a dir, una superfície equivalent a la ciutat de Barcelona. La capacitat residencial del conjunt de la comarca, que aleshores comptava 131.000 ànimes, augmentaria fins al mig milió d'habitants. Carles Subiela, natural de Benaguasil, confessa que va viure aquell procés amb "impotència". "La gent estava enlluernada i brindava quan li tocava un PAI [Programació d'Actuació Integral]. Era una situació salvatge on tot es comprava i es venia", explica Subiela, que és president de l'Institut d'Estudis Comarcals del Camp de Túria. A aquesta mena de narcotització col·lectiva hi contribuï la deixadesa dels poders públics. Com apunta Lluís Beltran, de la coordinadora Camp de Túria Habitable, "foren els agents immobiliaris els qui van dibuixar el model –o, més ben dit, el no model– de creixement de la comarca. Els ajuntaments van actuar arrossegats per les promotores i a ningú, ni als consistoris ni a la Conselleria de Territori, no se'ls va acudir la possibilitat de redactar un pla d'acció territorial comarcal que coordinara i posara un poc de seny".

L'allau especuladora va tenir al seu favor la depressió col·lectiva en què des de la dècada dels noranta està sumida l'agricultura. Els preus que les promotores estaven disposades a pagar foren l'esperó perquè molts petits propietaris i agricultors a temps parcial i complet es decidiren a vendre. "Per dues fanecades et podien pagar perfectament 20 milions de pessetes. I se'n van arribar a pagar 15 per una sola fanecada!", rememora Pepe Serra, secretari de la Unió de Llauredors al Camp de Túria i un dels qui es resistí a vendre. "Venien senyors amb Mercedes i et feien una oferta. I, o ho tenies molt clar, o era difícil mantindre's al marge. Per a molts agricultors a temps parcial o a temps complet que ja eren majors i que havien viscut en primera persona el declivi de l'agricultura, vendre els horts

apareixia com la millor de les opcions, per a ells i per als seus fills", explica aquest llaurador que avui gestiona més d'una vintena d'hectàrees entre Lliria i la Pobla de Vallbona, on conrea cítrics i hortalisses. L'onada especuladora de la primera dècada del 2000 fou el colp de gràcia per a una agricultora, la de la comarca del Camp de Túria, que prèviament ja estava en recessió.

Del somni al malson. Cinc anys després d'iniciada la crisi, el temps ha demostrat que les promeses de progrés i prosperitat llançades des dels ajuntaments i els promotors eren només un miratge. El miracle del ciment ha esdevingut, al capdavall, una gran enganyifa. Alguns –no es pot negar– han aprofitat les plusvàlues per pagar la hipoteca del fill, comprar un apartament a la costa o quedar-se amb el cotxe que mai no havien pensat que es podrien pagar. Tanmateix, i vist des d'una perspectiva més global, l'aposta pel totxo ha trencat l'estructura econòmica tradicional de la comarca. "Malauradament, el temps ha acabat donant-nos la raó –diu Lluís Beltran–. Aquest no era un creixement sostenible. Ho fiarem tot a l'immobiliari i ara no hi ha cap pilar on sostindre l'economia. Ací tenim crisi per a molts anys, anem cap a una dècada perduda". "Açò que ens ha passat costarà de digerir", hi afegeix Carles Subiela, per a qui la proliferació d'urbanitzacions i el procés especulador a l'últim ha acabat "despersonalitzant" una comarca que ell considera "diluída".

Molts dels PAIs que havien de dur el progrés a la comarca han quedat avui en aigua morta. Arreu de la comarca s'estenen els esquelets de formigó, els po-

